

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ ЎНІВЕРСІТЭТ
ФІЛАЛАГІЧНЫ ФАКУЛЬТЭТ
Кафедра беларускага мовазнаўства

ГРЫГА
Ганна Юр'еўна

**РУСІЗМЫ Ў БЕЛАРУСКАМОЎНЫХ ТЭКСТАХ
ДРУГОЙ ПАЛОВЫ XIX – ПАЧАТКУ XX СТ.
(СТРУКТУРНА-СЕМАНТЫЧНЫ І
ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫ АСПЕКТЫ)**

Анатацыя да магістарскай дысертацыі
па спецыяльнасці 1-21 80 11 «Мовазнаўства»

Навуковы кіраўнік:
доктар філалагічных навук
прафесар М. Р. Прыгодзіч

Мінск, 2024

РЭФЕРАТ

Магістарская работа: агульны аб'ём дысертацыі складае 54 старонкі, уключае ўводзіны, 3 главы, заключэнне, спіс выкарыстаных крыніц (41 пазіцыя, з іх 2 – публікацыі магістранта), дадатак.

Ключавыя словы: БЕЛАРУСКАЯ МОВА, МІЖМОЎНЫЯ КАНТАКТЫ, ЗАПАЗЫЧАННЕ, РУСІЗМ, ФУНКЦЫЯНАЛЬНЫ РУСІЗМ, ІНТЭРФЕРЭНЦЫЯ.

Аб'ект даследавання – беларуская мова другой паловы XIX–пачатку XX ст. у аспекце міжмоўнага кантактавання.

Прадмет даследавання – русізмы ў мове друкаваных выданняў XIX – пачатку XX ст. на матэрыяле «Слоўніка мовы “Нашай Нівы”», канкарданса выданняў XIX стагоддзя.

Мэта даследавання – вызначэнне крыніц і крытэрыяў рускага лексічнага ўплыву на фарміраванне слоўнікавага складу беларускай мовы другой паловы XIX – пачатку XX стагоддзяў ва ўмовах адсутнасці і выпрацоўкі кадыфікаваных літаратурных нормаў.

Аktуальнасць даследавання абумоўлена неабходнасцю даць характарыстыку беларуска-рускім моўным ўзаемаадносінам на працягу станаўлення беларускай мовы, выяўленнем ролі рускай мовы ў развіцці графіка-арфаграфічных асаблівасцяў беларускіх выданняў, устанаўленнем крытэрыяў ідэнтыфікацыі русізмаў у даследуемых тэкстах у выніку аналізу моўных прыярытэтаў тых ці іншых пісьменнікаў.

Метады даследавання: параўнальна-гістарычны і апісальны, выкарыстанне элементаў статыстычных падлікаў.

Практычная значнасць: фактычны матэрыял і назіранні над ім знойдуць прымяненне пры правядзенні далейшых даследаванняў па гісторыі станаўлення і развіцця лексічнага складу беларускай літаратурнай мовы, пры падрыхтоўцы тэматычных урокаў па беларускай мове ў сярэдніх навучальных установах, пры падрыхтоўцы слоўнікаў і даведачных выданняў па курсах гісторыі і сучаснай беларускай мовы ў ВНУ Беларусі.

Галіна выкарыстання: беларускае і рускае мовазнаўства, славяназнаўства, кампаратывістыка, лінгвістыка тэксту.

РЕФЕРАТ

Магистерская работа: общий объем диссертации составляет 54 страницы, включает введение, 3 главы, заключение, список использованных источников (41 позиция, из них 2 – публикации магистранта), приложение.

Ключевые слова: БЕЛОРУССКИЙ ЯЗЫК, МЕЖЪЯЗЫКОВЫЕ КОНТАКТЫ, ЗАИМСТВОВАНИЕ, РУСИЗМ, ФУНКЦИОНАЛЬНЫЙ РУСИЗМ, ИНТЕРФЕРЕНЦИЯ.

Объект исследования-белорусский язык второй половины XIX – начала XX в.. в аспекте межъязыкового общения.

Предмет исследования – русизмы в языке печатных изданий XIX – начала XX в. на материале «Слоўніка мовы “Нашай Нівы”», конкорданса изданий XIX века.

Цель исследования – определение источников и критериев русского лексического влияния на формирование словарного состава белорусского языка второй половины XIX – начала XX веков в условиях отсутствия и выработки кодифицированных литературных норм.

Актуальность исследования обусловлена необходимостью дать характеристику белорусско-русским языковым взаимоотношениям на протяжении становления белорусского языка, выявлением роли русского языка в развитии графика-орфографических особенностей белорусских изданий, установлением критериев идентификации русизмов в исследуемых текстах в результате анализа языковых приоритетов тех или иных писателей.

Методы исследования: сравнительно-исторический и описательный, использование элементов статистических подсчетов.

Практическая значимость: фактический материал и наблюдения над ним найдут применение при проведении дальнейших исследований по истории становления и развития лексического состава белорусского литературного языка, при подготовке тематических уроков по белорусскому языку в средних учебных заведениях, при подготовке словарей и справочных изданий по курсам истории и современного белорусского языка в вузах Беларуси.

Область использования: белорусское и русское языкознание, славяноведение, компаративистика, лингвистика текста.

ABSTRACT

Master's thesis: the total volume of the dissertation is 54 pages, includes an introduction, 3 chapters, conclusion, list of sources used (41 positions, 2 of them are publications of the undergraduate), application.

Keywords: BELARUSIAN LANGUAGE, INTERLANGUAGE CONTACTS, BORROWING, RUSSIAN BORROWING, FUNCTIONAL RUSSIAN BORROWING, INTERFERENCE.

The **object** of research is the Belarusian language of the second half of the XIX – early XX century in the aspect of interlanguage communication.

The **subject** of the study is Russian borrowing in the language of printed publications of the XIX – early XX century. based on the material of the «Sloynik movy “Nasha Niva”», concordance of publications of the XIX century.

The **purpose** of the study is to identify the sources and criteria of Russian lexical influence on the formation of the vocabulary of the Belarusian language in the second half of the XIX – early XX centuries in the absence and development of codified literary norms.

Russian language relations during the formation of the Belarusian language, the identification of the role of the Russian language in the development of graphic and orthographic features of Belarusian publications, the establishment of criteria for the identification of Russian borrowing in the texts under study as a result of the analysis of the linguistic priorities of certain writers. The relevance of the study is due to the need to characterize the Belarusian-Russian language relations during the formation of the Belarusian language, the identification of the role of the Russian language in the development of graphic and spelling features of Belarusian publications, the establishment of criteria for the identification of Russian borrowing in the studied texts as a result of the analysis of linguistic priorities of certain writers.

Research **methods:** comparative historical and descriptive, the use of elements of statistical calculations.

Practical significance: the factual material and observations on it will be used in further research on the history of the formation and development of the lexical composition of the Belarusian literary language, in the preparation of thematic lessons on the Belarusian language in secondary schools, in the preparation of dictionaries and reference books on the history and modern Belarusian language courses in universities of Belarus.

Field of use: Belarusian and Russian linguistics, Slavic studies, comparative studies, linguistics of the text.